

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

A Boldogi Vajda-rét (HUBN20042) különleges természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

**Eger
2014**

Ügyfél:

Bükkal Nemzeti Park Igazgatóság
(Eger)

Partner:

Bioaqua Pro Kft.
(Debrecen)

Felelős tervező:

Schmotzer András
Magos Gábor

Közreműködő szakértők:

Harmos Krisztián
Dr. Juhász Péter
Kalmár Zsuzsanna
Dr. Kiss Béla
Korompai Tamás
Kovács Tibor
Mező Hedvig
Urbán László

Térképeket készítette:

StrateGIS Kft.
(Debrecen)

Fotókat készítette:

Magos Gábor

Tartalomjegyzék

1.A terület azonosító adatai.....	1
1.1.Név.....	1
1.2.Azonosító kód.....	1
1.3.Kiterjedés.....	1
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	1
1.1.Jelölő élőhelyek.....	1
1.2.Jelölő fajok.....	1
1.5.Érintett települések.....	1
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	2
1.7.Tervezési és egyéb előírások.....	2
1.7.1.Természetvédelmi kezelési terv.....	2
1.7.2.Településrendezési eszközök.....	2
1.7.3.Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	2
1.7.4.Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	3
1.7.5.Halgazdálkodási tervek.....	3
1.7.6.Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	3
1.7.7.Egyéb tervek.....	3
2.Veszélyeztető tényezők.....	3
3.Kezelési feladatok meghatározása.....	5
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	5
1.3.Fő célkitűzések.....	5
1.4.További célok.....	5
3.2.Kezelési javaslatok.....	6
3.2.1.Élőhelyek kezelése.....	7
3.2.2.Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	15
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	15
3.2.4.Kutatás, monitorozás.....	15
3.2.5.Mellékletek.....	17
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	18
3.3.1.Agrártámogatások.....	18
3.3.2.Pályázatok.....	20
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	20
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	20
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	21
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	21
4.Térképek.....	22
5.Fotódokumentáció.....	34

Bevezetés

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánk 2004-es csatlakozásakor a Natura 2000 területek már kijelölésre kerültek, mely kismértékben bővült 2008-ban, 2011-ben és 2012-ben. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európá természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) Kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V.11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készíthetnek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg. Más jogszabályban foglalt ágazati tervekhez (pl. körzeti erdőtervezés, vízgazdálkodási tervek) képest kötelezettségeket nem írhat elő, ugyanakkor nagyban segítheti a Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás – Natura 2000 kívánalmainak – értelmezését, alkalmazását mind a gazdálkodók (földtulajdonosok), mind pedig a kezelők, hatóságok irányába. Ezáltal inkább stratégiai dokumentációnak tekinthető, mely a területek kezelőit, tulajdonosait, valamint az érintett hatóságokat tájékoztatja a természetvédelmi irányelvekről.

Jelen Natura 2000 fenntartási terv a Darányi Ignác Terv keretében, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 23.) VM rendelet alapján készült.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Boldogi Vajda-rét különleges természetmegőrzési terület
-----------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20042
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	123,49 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.1. Jelölő élőhelyek

- 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

1.2. Jelölő fajok

- kislefűszekű aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi szám számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Boldog	Heves	106,3	3,9
Jászfényszaru	Jász-Nagykun-Szolnok	17,1	0,2

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos ökológiai há-	-	magterület	123,49 ha (100%)	2003. évi XXVI. törvény az Országos Terü-

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
lózat				letrendezési Tervről
ex lege védett láp	-	– (Boldogi Vajda-rét)	41,8 ha (33,9%)	1996. LIII. törvény a természet védelméről 8005/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató A vidékfejlesztési miniszter közleménye az ex lege lápi és szikes tavi védettséggel érintett területekről (Vidékfejlesztési értesítő 2012/I. sz.)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A területre eddig nem készült természetvédelmi kezelési terv, mivel nem fed át természetvédelmi területtel.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- Megyei területrendezési tervek
  - A Heves Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 12/2005 (IV.29.) számú rendelete Heves Megye Területrendezési Tervéről (http://www.hevesmegye.hu/files/rendeletek/a_202-207_oldal.pdf)
  - 10/2010. (V.07.) HMÖ rendelet Heves Megye Területrendezési Tervéről szóló 12/2005. (IV.29.) HMÖ rendelet módosításáról
- Településrendezési tervek
  - Jászfényszaru Város Önkormányzata Képviselő-testületének 11/2005 (V.26.) önkormányzati rendelete, Jászfényszaru Város Helyi Építési Szabályzata
  - Jászfényszaru Város Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2014 (V.30.) önkormányzati rendelete Jászfényszaru Város Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervének jóváhagyásáról szóló 11/2005. (V.26.) önkormányzati rendelet módosításáról.
  - Boldog Község Önkormányzata Képviselő-testületének 20/2004 (XII.20.) rendelete a település szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról
  - Boldog Község Önkormányzata Képviselő-testületének 134/2004 (XII.20.) rendelete a település szerkezeti tervéről

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési terület a Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság illetékességi területén található, a Hatvan-Hevesi erdőtervezési körzetbe tartozik. A Hatvan-Hevesi erdőtervezési körzet második erdőterve, érvényesség: 2008. január 1. és 2017. december 31. között, törzskönyvi száma 17/2008).

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A terület a Duna-Tiszaközi és tiszántúli apróvadas vadgazdálkodási táj Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzetébe tartozik (I./1.). Az érintett vadgazdálkodási egység: 10-704510

számú Boldogi vadásztársaság. Az üzemterv jóváhagyó határozat száma: 19.4/V-139-4/2007. A vadászati üzemterv 2017. 02. 28-ig érvényes.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A terület a 2-10. Zagyva vízgyűjtő-tervezési alegységhez tartozik. Konzultációs anyag 2009-ben elkészült (Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság – http://vizeink.hu/files/konza_2-10_vegl_jh.pdf)

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb a tervezési területtel kapcsolatos fejlesztési tervek nem ismertek.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H02	Talajvíz szennyezés	M	100	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – akut problémákat (mérgezés) okozhat, illetve szukcessziós, degradációs hatást válthat ki (eutrofizáció – kemikáliák, műtrágyák miatt).
I01	Inváziós fajok jelenléte	M	40	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), – az élőhelyek degradációjához vezet, az élőhely egyöntetűvé válik, az őshonos fajok erősen visszaszorulhatnak, monodomináns inváziós foltok (pl. ezüstház bozótok) alakulhatnak ki.
I02	Problémát jelentő őshonos fajok	M	40	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) – az élőhelyek degradációjához, uniformmá válásához vezethet pl. a nád (<i>Phragmites australis</i>) vagy a siskanádtippán (<i>Calamagrostis epigeios</i>) előretörése.
J01.01	Leégés	H	50	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculi-</i>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<i>nea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a rendszeres leégés z élőhelyek degradációjához, az inváziós fajok előretöréséhez (pl. aranyvessző fajok – <i>Solidago</i> spp.) vezethet. Ezek a negatív hatások közvetve a leégést követő termőhely kiszáradásán át is jelentkezhetnek.
J02.05	hidrológiai viszonyok módosítása, általános	H	100	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) – főként lecsapolásra gondolunk, mely a terület kiszáradásához, az élőhelyek átalakulásához, valamint a hozzájuk szorosan kötődő fajok eltűnéséhez vezet.
K02.01.	Természetes élőhely átalakulások, szukcessziós folyamatok	L	80	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a jelenlegi gazdálkodás esetleges felhagyásával a szukcessziós folyamatok következtében a jelölő élőhelyek átalakulnak, esetleg megszűnnek, a jelölő fajok számára az élőhely alkalmatlanná válik.
Jövőben ható (potenciálisan jelentkező) hatások:				
A02	Művelési mód megváltozása	H	80	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a jelenlegi gazdálkodás (kaszálás) esetleges felhagyásával a szukcessziós folyamatok következtében a jelölő élőhelyek megszűnnének, a jelölő fajok számára az élőhely alkalmatlanná válna.
B01	Erdőtelepítés	L	25	kékperjés láprétek (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a jelenlegi gyepterületek esetleges beerdősítésével a jelölő élőhelyek megszűnnének, a jelölő fajok számára az élőhelyek jórészt alkalmat-

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				lanná válnának.
H01	Felszíni vizek szennyezése	M	5	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a felszíni vizek szennyezése akut problémákat (mérgezés) okozhat a vízi szervezetekben.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok / élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

- kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410)
- sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)
- kiscsészke aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)

A Natura 2000 terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (Standard Data Form, SDF) találhatóak.

1.3. Fő célkitűzések

- A területen található láprét-vegetáció, valamint a hozzájuk köthető növény- és állatvilág megőrzése, különös tekintettel a kiscsészke aszatra (*Cirsium brachycephalum*) és a vérfű-hangyaboglárkára (*Maculinea teleius*).
- Az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) jelentős állományainak otthont adó rétek, kaszálók, valamint vele kapcsolatos a vérfű-hangyaboglárkára (*Maculinea teleius*) megőrzése.
- A területen található vizes élőhelyek (belvízelvezető árok) megőrzése/lezárása a kételtű fajok vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) állományainak érdekében.

1.4. További célok

- A területen előforduló szintén Natura 2000-es nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) a területhasználat során törekedni kell a mozaikos kezelésre, hogy a tápnövények folyamatosan elérhető legyenek.
- A területen előforduló, Natura 2000-es haris (*Crex crex*) érdekében törekedni kell a mozaikos területhasználatra, hogy a búvó/szaporodóhelyek a nyár folyamán elérhető legyenek.
- A csatornák mentén, illetve elszórtan jelentkező őshonos fafajok egyedeinek (főként fűzek) megőrzése.

- Az erdőnevelési munkák során az őshonos állományrészek kímélete, megsegítése (pl. magyar kőris – *Fraxinus angustifolia*, mézgás éger – *Alnus glutinosa*, fűz fajok – *Salix* spp., stb.).
- Az inváziós fajok terjedésének megakadályozása a fás- (keskenylevelű ezüstfa – *Elaeagnus angustifolia*) és fátlan (selyemkóró – *Asclepias syriaca*, kanadai aranyvessző – *Solidago canadensis*) élőhelyeken egyaránt.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem feltétlenül követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos, így a kezelési egységekbe tartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. mocsárréten található fűzbokros részek, stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk. Fontos a jogszabályokban nevesített kötelezően betartandó előírások és támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában **kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.**”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodásra, annak kívánatos módja. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét, fejlesztési lehetőségét, az élőhelyek esetében a potenciálisan jelölő élőhelyé alakítható fejlesztési területeket).

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

A tervezési területen a rét/legelőgazdálkodás dominál, a kezelési egységek szintjén célszerű a kezelési javaslat előírásokat megfogalmazni.

A tervezési terület belterületbe nem vonható, azon lakó, üdülő vagy iparterület nem jelölhető ki. Új bányatelek kialakítása nem javasolt. Infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos. A terület jellegének hosszú távú megőrzése szempontjából javasolható, hogy vízrendezési, csatornázási, meliorációs tevékenység ne folyjon a területen.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

KE-1 kezelési egység: Üde kaszálórétek (láp- és mocsárrétek)

(a) A kezelési egység meghatározása:

Ehhez a kezelési egységhez tartozik a tervezési terület gyepterületeinek jelentős része. A kezelési egységgel lefedett területhez köthetők a Natura 2000 jelölő élőhelyek és fajok egyik zöme is. A kezelési egység jelentős része kezelés alatt áll (kaszálás), magában foglalja a kisebb belvízelvezető csatornák hálózatát, az azokat övező, valamint elszórtan jelentkező füzeseket is.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNÉR élőhelyek: kékperjés rétek (D2); mocsárrétek (D34); őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Nem őshonos fajok spontán állományai (S6) / érintett Natura 2000 élőhelyek: 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*); 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*);
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): kiséfűszű aszat (*Cirsium brachycephalum*); vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*); vöröshasú unka (*Bombina bombina*); dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- érintett földrészlet(ek): Boldog: 0209/1a, 0209/2 (részben), 0211/51a, 0211/51b, 0213/1, 0213/2, 0214, 0215, 0217, 0218/8a (részben), 0226/1, 0226/2; Jászfényszaru: 065/2, 065/3, 065/4
- érintett erdőrészlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A gazdálkodási rendszerhez általános érvényű kezelési elvként fogalmazható meg a gyepek jelenlegi szukcessziós stádiumának fenntartása, illetve a mozaikként, szakaszosan jelentkező őshonos füzes cserjés-fás foltok kímélete. Speciális fajvédelmi intézkedést jelenthet a területen a víz visszatar-tása. A vízelvezető árkok lezárása – csökkentett működtetése – következtében az egyre melegebb, szárazodó klíma mellett is esélyt kaphatnak a hozzá erősebben kötődő fajok.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyepék természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24)
- Inváziós fűszárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY59)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani. (GY103)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A területen szóró, vadetető, sózó létesítése tilos (VA03).

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (inváziós fűszárú fajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A terület nagyobb része rét és legelő művelési ágú, alapvetően ennek megfelelően hasznosított. Néhány területrész esetében a földhivatali nyilvántartás szerint más művelési ágban szerepel a földterület (erdő, szántó), a valóságban ugyanakkor a terület gyepként funkcionál. Ezeken a területeken a kezelési javaslatok esetében mindenkor a gyepekre vonatkozó előírás-javaslatokat tettük meg.

Az alföldi láp- és mocsárrétek hazánk egyik kiemelkedő értékű élőhelyei. A talajvíz csökkenése, a belvízelvezető árkok számának növekedése, az intenzív mezőgazdasági kezelések mind területük csökkenéséhez vezetett. Működési területünkön, illetve a régióban még inkább kiemelendő jelenlétük, mely a jelölés alapjául szolgáló növény- (kisfészekű aszat – *Cirsium brachycephalum*) és állatfajok (vérfű-hangyaboglárka – *Maculinea teleius*, vöröshasú unka – *Bombina bombina*, dunai tarajosgöte – *Triturus dobrogicus*) mellett számos védett faj élőhelye is.

KE-2 kezelési egység: Erdőtervezett erdőterület

(a) A kezelési egység meghatározása:

Ehhez a kezelési egységhez tartozik a tervezési terület egyetlen erdőrészlete. Alapvetően telepített nemes-nyáras alkotja, melybe keveredik pl. pár egyed enyves éger (*Alnus glutinosa*) is. Az erdő-részlet jelentős része letermelésre került, a felújulása/felújítása egyelőre nem sikeres, a vágásterület erősen cserjésedik, főként az inváziós keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) térhódítása jelentős. Északi kevésbé cserjés területein a kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), illetve foltokban a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) térnyerése is jelentős.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett ANÉR élőhelyek: őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); vágásterületek (P8); nemesnyárasok (S2) / érintett Natura 2000 élőhelyek: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nincs érintettség
- érintett földrészlet(ek): Boldog: 0209/2 (részben)
- érintett erdőrészlet(ek): Boldog 5B erdőrészlet

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az erdőterületek természetességének javítása a Natura 2000 célok megvalósulását eredményezhetik. A honos fafajösszetételre vonatkozó előírás javaslatok csak fejlesztésként jelentkezhetnek, mivel a kijelöléskor is a jelenlegi erdőállomány fordult elő a tervezési területen.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a körzeti erdőterv (A Hatvan-Hevesi erdőtervezési körzet második erdőterve, érvényesség: 2008. január 1. és 2017. december 31. között, törzskönyvi száma 17/2008.), illetve az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet tartalmazza.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen. (E07)
- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (E11)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E13)
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is). (E64)

- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A nyárasok esetleges szerkezetátalakítása középtávon valósulhat meg, de rövid vágásfordulója, ezáltal gyors jövedelemtermelő képessége folytán ez csak külső forrás igénybevételével valósulhat meg. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (inváziós fásszárú fajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

Az üzemtervezett erdőterület jelentős része letermelésre került, melyben a célállomány helyett, agresszíven terjedő idegenhonos fás- és lágyszárú fajok előtörése tapasztalható. Az erdőterület területe 14,5 ha körüli, mely a tervezési terület egészéhez mérten sem elenyésző. A természetvédelmi szempontból hátrányos folyamatok az erdőterülettel érintkező gyepterületekre is negatív hatással lehetnek, így az előírások a kedvezőbb állapot elérését, a környező – jelölő fajoknak is otthont adó – területek védelmét is szolgálják.

KE-3 kezelési egység: Őshonos fafajú erdőtelepítések és spontán jelentkező erdők (nem erdőtervezett fásszárú állományok)

(a) A kezelési egység meghatározása:

Elszóró foltokban jelentkező fás területek, melyek eredete is különbözik. Részben ültetett állományok (ligeterdő szerű), részben csatornák, üde termőhelyen spontán jelentkező fűz-nyár szegélyek, bokorfüzesek jellemzik.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNÉR élőhelyek: fűzlápok (J1a); láp- és mocsárerdők (J2); őshonos fajú facsoporok, fasorok, erdősávok (RA); fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) / érintett Natura 2000 élőhelyek: 91E0* – enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*); vöröshasú unka (*Bombina bombina*); dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)

- érintett földrészlet(ek): Boldog: 0209/1a, 0209/2, 0211/51a, 0211/51b, 0215, 0217, 0218/8a, 0226/1, 0226/2
- érintett erdőrészlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az erdőterületek természetességének javítása a Natura 2000 célok megvalósulását eredményezhetik. A honos fafajösszetételre vonatkozó előírás javaslatok azt eredményezhetik, hogy közép- és hosszú távon a természetvédelmi szempontok érvényesüljenek az erdőgazdálkodás során.

A gazdálkodási rendszerhez általános érvényű kezelési elvként fogalmazható meg a gyepek jelenlegi szukcessziós stádiumának fenntartása, illetve a mozaikként, szakaszosan jelentkező őshonos füzes cserjés-fás foltok kímélete.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén kötelezően betartandó előírásokat a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet állapítja meg.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY59)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)

Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása. (E41)
- A vágásterületen történő égetés mellőzése. (E50)
- Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. (E58)
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is). (E64)

- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (inváziós fásszárú fajok visszaszorítása, tisztások, rétfoltok fenntartása) a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység igen heterogén szerkezetű, ültetett, illetve spontán faállományok mellett még üde rétfoltok is megtalálhatóak. Nehéz meghatározni, a kezelési végállapotot, mind szakmai, mind a kivitelezés szempontjából. Az őshonos fás állományok fontos színező élőhelyek (részlegesen jelölőnek minősülő élőhelyek), ezek megőrzése is cél, ugyanakkor a még nem teljesen záródott gyepterületek megóvása is jelentős feladat. Ennek köszönhetően alkalmaztunk erdős, és gyeperületekre vonatkozó előírásokat egyaránt. Ezen állományok esetén nem cél erdőtervezéskor az erdővé nyilvánítás, ugyanakkor gyeppé alakításuk sem tűnik reálisnak, jelenlegi állapotukban is fontos színező elemek, valamint több jelölő faj számára megfelelő élőhelyek. Kívánatos és reálisan kivitelezhető lenne, egy mozaikos, fákkal-rétfoltokkal váltakozó „erdőkép” kialakítása.

KE-4 kezelési egység: Csatornák és holtmeder-szerű, gyakran nyílt vízfelülettel rendelkező vonalas víztestek

(a) A kezelési egység meghatározása:

Ehhez a kezelési egységhez tartozik a tervezési területen előforduló legmélyebb csatornák, medrek területe. Kiterjedésük miatt indokolt külön kezelési egységként kezelni. A jelentősebb csatornák mentén kisebb bokorfűzes, fűzes szegélyek, részleges mocsári növényzet alakult ki, de a kezelési egységként jelentőségük a gyakorlatilag állandó, jelentős vízborítottságban mutatkozik meg.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNÉR élőhelyek: őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Nem őshonos fajok spontán állományai (S6) / érintett Natura 2000 élőhelyek: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): vöröshasú unka (*Bombina bombina*); dunai tarajosgötte (*Triturus dobrogicus*)
- érintett földrészlet(ek): Boldog: 0209/1a, 0209/2 (részben), 0215, 0217, 0226/1, 0226/2
- érintett erdőrészlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A vízgazdálkodási feladatokat a tervezési területen harmonizálni kell a mezőgazdasági tevékenységgel, illetve a természetvédelmi célállapotot elérő fenntartási munkákkal (a vizek jó ökológiai állapotának elérése érdekében). A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (lecsapolás, meder betemetése) nem javasolt. Az ökológiai állapot romlásának megakadályozása kiemelt cél (bioregulátorok, műtrágyák mellőzése a szomszédos területeken is.). Speciális fajvédelmi intézkedést jelenthet a területen a víz visszatartása. A vízelvezető árkok lezárása – csökkentett működtetése – következtében az egyre melegedő, szárazodó klíma mellett is esélyt kaphatnak a hozzá erősebben kötődő fajok.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó előírásokat a vízgazdálkodási tervben szükséges rögzíteni.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Vizes élőhelyre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel. A mezőgazdasági területek vízelvezetését (lecsapolás) lehetőség szerint kisebb mértékben kell végezni, a szárazabb periódusokban a területen a vizet lehetőség szerint vissza kell tartani.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A tervezési terület mezőgazdaságilag hasznosított (már a jelöléskor is nagyrészt kaszálóként funkcionált), a szárazabb periódusokban, csapadékszegény években csak a kezelési egységbe tartozó terü-

leteken marad állandó vízborítás, ezért a jelölő fajok számára (vöröshasú unka – *Bombina bombina*, dunai tarajosgöte – *Triturus dobrogicus*) ezek jelentősége kiemelkedő.

A természetes medermaradványok, illetve mesterséges belvízelvezető csatornák a jelölő kétélűfajok (vöröshasú unka – *Bombina bombina*, dunai tarajosgöte – *Triturus dobrogicus*) fő előfordulási/szaporodóhelyei. Ezek részben vízi/mocsári növényzettel borítottak, ezek eltávolítása, kotrása nem kívánatos. A szegélyeken jelentkező őshonos árnyékoló puhafák (fehér fűz – *Salix alba*) jelenlegi számban való megtartása is kívánatos. A fás növényzet túlzott záródása nem előnyös a jelölő fajoknak. A megjelenő inváziós fásszárúak (keskenylevelű ezüstfa – *Elaeagnus angustifolia*) irtása kiemelt cél, ezt kizárólag mechanikus úton lehetséges végezni.

KE-5 kezelési egység: Mezőgazdasági telep és környezete

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen található gazdasági egység (tanyaépület, istállók, kiszolgáló gazdasági épületek), valamint az ezt övező, némileg degradáltabb gyepterület tartozik az egységbe. Az mezőgazdasági tevékenység kiszolgáló területe.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNÉR élőhelyek: jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC); tanyák, családi gazdaságok (U10) / érintett Natura 2000 élőhelyek: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nincs érintettség
- érintett földrészlet(ek): Boldog: 0218/8a
- érintett erdőrészlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A gazdálkodási rendszerhez általános érvényű kezelési elvként fogalmazható meg a gyepek jelenlegi szukcessziós stádiumának fenntartása.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

A telephely vonatkozásában önkéntes vállaláson alapuló előírás-javaslatok nem adhatók meg.

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének jelentős csökkenésével jár (új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt, ugyanakkor a gazdálkodáshoz elengedhetetlenül szükséges kiszolgáló épületek felújítása, esetleges fejlesztése, további térnyerése ebben a kezelési egységben megvalósítható.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A fenntartható, hosszútávú gazdálkodás mai modern viszonyai között sok esetben elengedhetetlen, hogy fejlesztések történjenek a gazdálkodásban. Az állatlétszám esetleges növelése is fejlesztések igényét vonhatja maga után, mely ebben a kezelési egység területén megvalósítható.

3.2.2. *Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés*

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE-2 erdőterületek) részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. *Fajvédelmi intézkedések*

A fajvédelmi intézkedések részben kapcsolódnak az élőhelyek kezelési intézkedéseire, azaz az egyik legfontosabb elv a gyepterületek természetvédelmi szempontokat is figyelembe vevő hosszú távú kezelése.

Speciális fajvédelmi intézkedést jelenthet a területen a víz visszatartása. A vízelvezető árok lezárása – csökkentett működtetése – következtében az egyre melegedő, szárazodó klíma mellett is esélyt kaphatnak a hozzá erősebben kötődő fajok. Így a **kisfészekű aszat** (*Cirsium brachycephalum*) számára megőrizhető a mocsárrétek üde állapota, míg a csatornában lévő víz visszatartásával biztosabbá válhat a **vöröshasú unkák** (*Bombina bombina*) és a **dunai tarajosgőték** (*Triturus dobrogicus*) szaporodása.

3.2.4. *Kutatás, monitorozás*

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a területen monitorozás nem zajlik. A tervezést megelőzően a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban: BNPI) rendelkezésre álltak a területről a kijelölést is megalapozó szórvány adatok, melyek jelen tervezés során kiegészültek a közösségi jelentőségű állatfajok felméréseivel.

A jövőre vonatkozó kutatási feladatok közül az alábbiak rendelkeznek kiemelt prioritással:

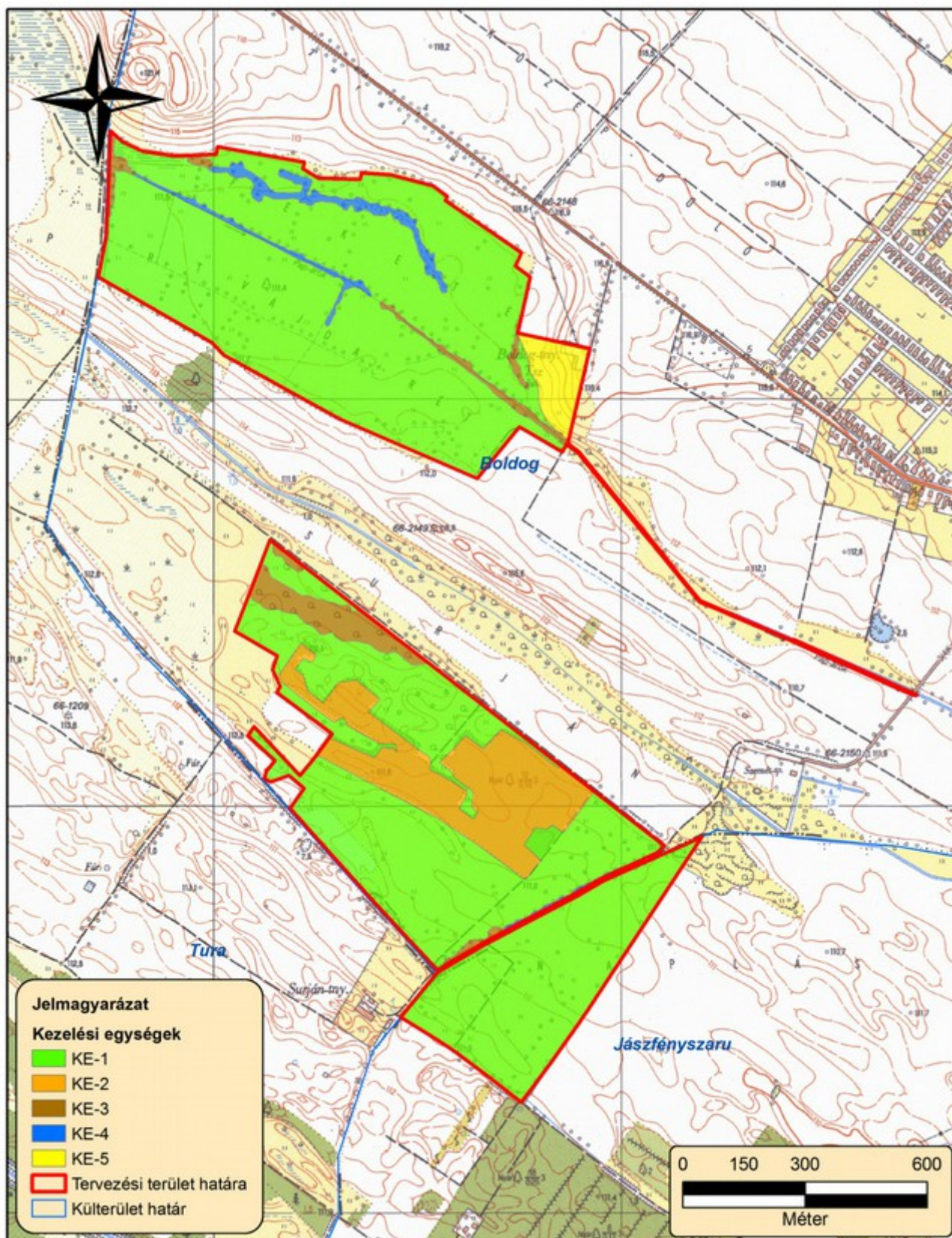
- A terület védett növényfajainak, gerinctelen és avifaunájának nyomon követése, kiemelt figyelemmel a kezelés (leégés, kaszálás, erdőgazdálkodás) élővilágra gyakorolt hatására. Kiemelten vizsgálendő a kaszálás intenzitásának monitorozása, indikátor fajcsoportok (elsősorban a jelölő státuszú nagy tűzlepke és vérfű-hangyaboglárka fajok) kiválasztásával (jelenlét / hiány felmérések, mennyiségi mintavétel NBmR protokoll alapján)
- Szukcessziós változások figyelemmel kísérése, az élőhelyterképezés megismétlése javasolt 5 éves visszatérési idővel NBmR protokoll alapján.
- Özönnövények esetében ponttérképezéses (alapállapot) felmérés majd annak megismétlése javasolt 5 éves visszatérési idővel. A vizsgálat eredményeként a kezelések tervezhetősége is javulhat.
- Az égetések (intenzitása, időbeliség) gyepekre vonatkozó hatásainak a monitorozása. Az égetések vizsgálatával tapasztalatokat nyerhetünk arra is, hogy az égetések az adott területen milyen módon használhatók fel akár a természetvédelmi kezelések során is (javasolt módszer: növénytársulástani felmérések rögzített kvadrátok (mintaterületek) kijelölésével).

A jövőre nézve legfontosabbnak tartott kutatási feladatok a tervezési területen az alábbiak:

- Mivel a terület zoológia szempontból kevésbé feltárt, egyes – védett fajokat is tartalmazó – élőlénycsoportok (pl. madarak, lepkék, bogarak, egyenesszárnyúak) kiemelt kutatási prioritásként jelentkeznek (alapfaunisztikai felmérések: jelenlét / hiány felmérések, mennyiségi mintavétel NBmR protokoll alapján).

3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységeit lehatároló térkép (2014)

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz-ek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha) / (%)	Érintett hrsz-ek	Érintett erdőrészlet
KE-1	Üde kaszálórétek (láp- és mocsárrétek)	100,3 ha / (81,2%)	Boldog: 0209/1a, 0209/2 (*), 0211/51a, 0211/51b, 0213/1, 0213/2, 0214, 0215, 0217, 0218/8a (*), 0226/1, 0226/2; Jászfényszaru: 065/2, 065/3, 065/4	-
KE-2	Erdőtervezett erdőterületek	12,7 ha / (10,3%)	Boldog: 0209/2 (*)	Boldog 5B
KE-3	Őshonos fafajú erdőtelepítések és spontán jelentkező erdők (nem erdőtervezett fászáru állományok)	5,1ha / (4,2%)	Boldog: 0209/1a, 0209/2, 0211/51a, 0211/51b, 0215, 0217, 0218/8a, 0226/1, 0226/2	-
KE-4	Csatornák és holtmeder-szerű, gyakran nyílt vízfelülettel rendelkező vonalas víztestek	2,8 ha / (2,3)	Boldog 0209/1a, 0209/2 (*), 0215, 0217, 0226/1, 0226/2	-
KE-5	Mezőgazdasági telep és környezete	2,5 ha / (2%)	Boldog: 0218/8a	-

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

A tervezési terület egésze a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti területeknek minősül az *ex lege* védettségű lápterület, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik. Ezen kívül országos és helyi jelentőségű természetvédelmi területet nem érint a tervezési terület.

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A tervezési terület jelentős része mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási hasznosítás alatt áll. A jelenleg elérhető (lehívható) támogatásokat a földtulajdonosok és a területhasználók jelenleg is felhasználják, mely a tervezési terület természetvédelmi célú hasznosítását is szolgálja. Több ingatlan esetén a kataszteri és erdészeti nyilvántartások a valós földhasználatot nem követik. Ezek között vannak természetvédelmi szempontból kedvezőbb esetek (pl. művelési ág szerint szántóterületen fajgazdag kaszáló található). Az erdősült területek aránya jóval magasabb, mint az egyetlen erdőtervezett terület kiterjedése. A földhivatali hatósági birtokrendezés és felülvizsgálat 2014-2015-ben fog megvalósulni. Célként nevezhető meg, hogy a természetvédelmi szempontból is kedvezőbb – a Natura jelölést is megalapozó – kaszálórétek, mocsárrétek művelési ág besorolása a valós használatot tükrözze.

A Mezőgazdasági Parcella-azonosító Rendszerben (MePAR; www.mepar.hu) az érintett fizikai blokkok: azonosító: M6W5E-E-10, 34,04, hektárjából 32,35 hektár támogathatóként van megjelölve Natura 2000 szempontjából; azonosító: M6QcE-F-10, 33,67, hektárjából 33,23 hektár támogathatóként van megjelölve Natura 2000 szempontjából. A harmadik érintett blokknak csak egy részét

teszi ki a déli tömb, azonosító: MQ4CA-9-10, 105,78 hektárjából 101,85 ha támogathatóként van megjelölve.

Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint a „kölcsonös megfeleltetés” (KM) rendszerének betartása.

A gazdálkodó által az összes bejelentett területet helyes mezőgazdasági és környezeti állapotban kell tartani. A helyes mezőgazdasági és környezeti állapot előírásainak teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, illetve helyszíni ellenőrzés során végzi.

Az európai uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az alábbiakban az egységes területalapú támogatáson (23/2013. (IV.09.) VM rendelet) felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetéseket, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatásokat soroljuk fel.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

- Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe. A Natura 2000 gyepekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást.
- Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrézlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változó összegű lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

- Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.
- Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.
- Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet). Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján. A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

- A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. *Javasolt agrártámogatási rendszer*

A jelenleg is elérhető támogatási programokkal a terület kezelése elvileg megvalósítható (lásd Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kötelező földhasznosítási előírások). Mivel a távlati természetvédelmi cél egy facsoportokkal, fás vegetációval feltagolt kaszálórét kialakítása, így az agrár-erdészeti támogatási rendszerek keretében szükséges ezeket a célprogramokat nevesíteni.

3.3.2. *Pályázatok*

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyekkel és fajokkal kapcsolatos természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban a BNPI saját vagyongazdálkodásban levő területeinek hiánya.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. *Felhasznált kommunikációs eszközök*

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <http://bnpi.hu/naturaterv>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazolós tértivevény	Üisz: 34-10/1/2014. 31 levél kiküldése érintetteknek + e-mail (ismert címek esetén)	2014.03.18.
Terepbejárás	Terepi jegyzőkönyv, résztvevők száma, fotódokumentáció	Üisz: 34-10/3/2014. hitelesített jegyzőkönyv résztvevők száma: 5 fő (Földhivatal – 2 fő; BNPI – 3 fő)	2014. 03.26.
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyeperdő és erdő-támogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket).	A terepbejáráson, ill. a fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (össz. 10 db)	2014.08.06.
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 34-11/1/2014 emlékeztető	2014.08.06.
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 34-10/6/2014 megküldött tértivevények	2014.07.30.
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	www.bnpi.hu/naturaterv	2013.07.05.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjei elsődlegesen a terület tulajdonosai, illetve kezelői voltak.

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (összes érintett; 9)
Erdőgazdálkodók	Magánerdő tulajdonos (magántulajdonosok; 2)
Vadgazdálkodók	Vadásztársaság (Boldogi Vadásztársaság)
Önkormányzatok	Boldog és Jászfényszaru települések önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség; Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség • Heves megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága • Heves Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság; Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság • Heves megyei Kormányhivatal Földhivatala • Hatvani Járási Hivatal Járási Földhivatala; Jászberényi Járási Hivatal Járási Földhivatala • Nemzeti Környezetügyi Intézet Közép-Duna-völgyi Kirendeltsége; Nemzeti Környezetügyi intézet Közép-Tisza-vidéki Kirendeltség
Civil szervezetek, köztisztviselők	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Heves megyei Igazgatósága; Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatósága • Boldogi Gazdakör • Boldog Községért Településfejlesztési Közalapítvány • "Jászkapu" Turista Egyesület • 48-as Gazdakör • Jászfényszaruért Alapítvány
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

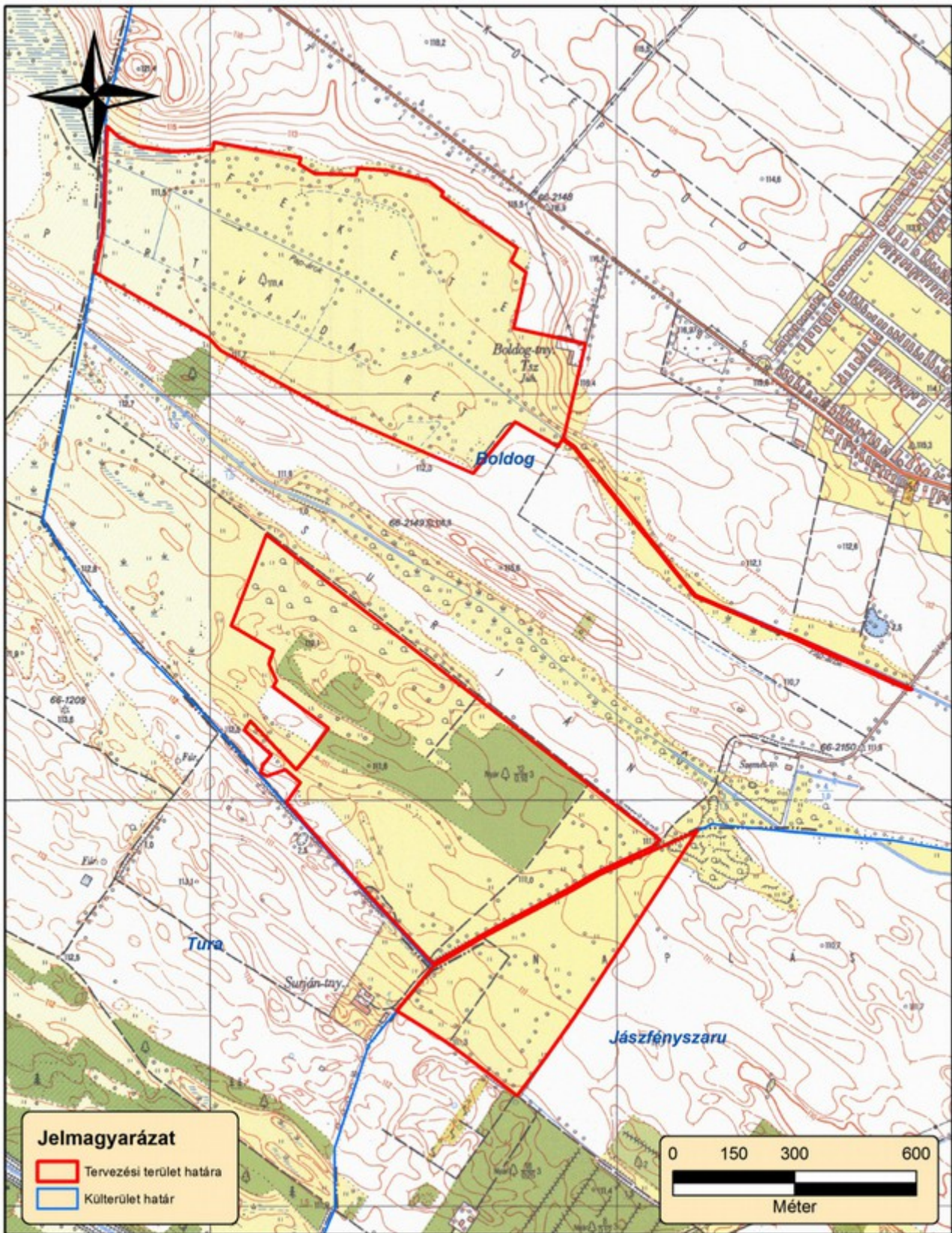
A 3.4.2 pontnál listázott területhasználóktól, kezelőktől és civil szervezetektől írásos tervvéleményt nem kaptunk.

A 2014. 08. 06-án tartott gazdafórumon a résztvevő tulajdonosok (földhasználók) tájékoztatták a tervkészítőket a kezelésükben található területek hasznosításáról és információkat kértek a terület vonatkozásában a legfontosabb Natura 2000 hálózattal kapcsolatos szabályozási rendszerekről (égetések, Natura 2000 támogatások, erdőgazdálkodóként történő bejelentkezés módja, stb.).

4. Térképek

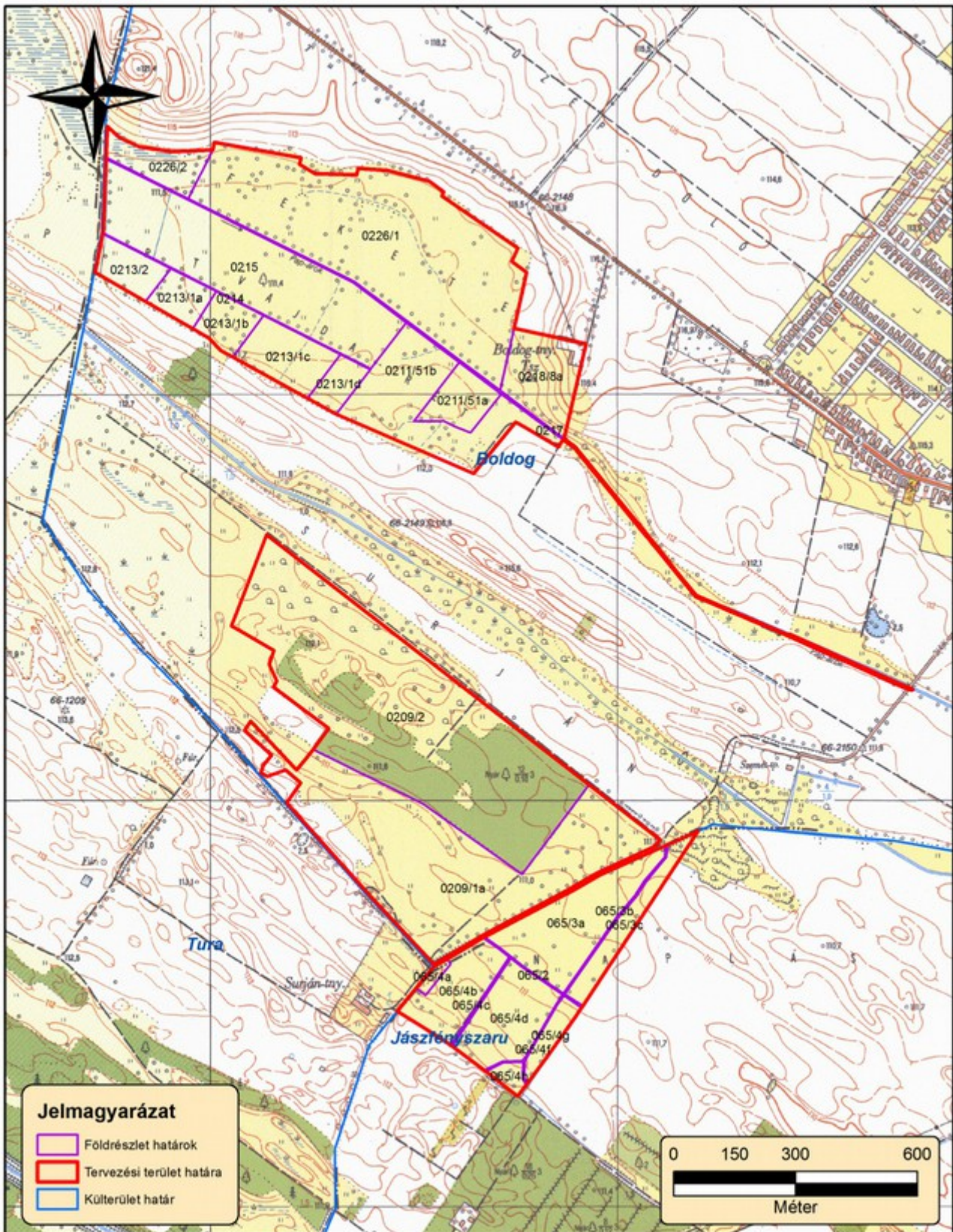
- 1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
- 2. ábra: A tervezési terület ingatlanyilvánítási térképe
- 3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe
- 4. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe
- 5. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
- 6. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe
- 7. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe
- 8. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (kisfészekű aszat)
- 9. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe I. (vérfű-hangyaboglárka)
- 10. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe II. (vöröshasú unka)
- 11. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe III. (dunai tarajosgöte)

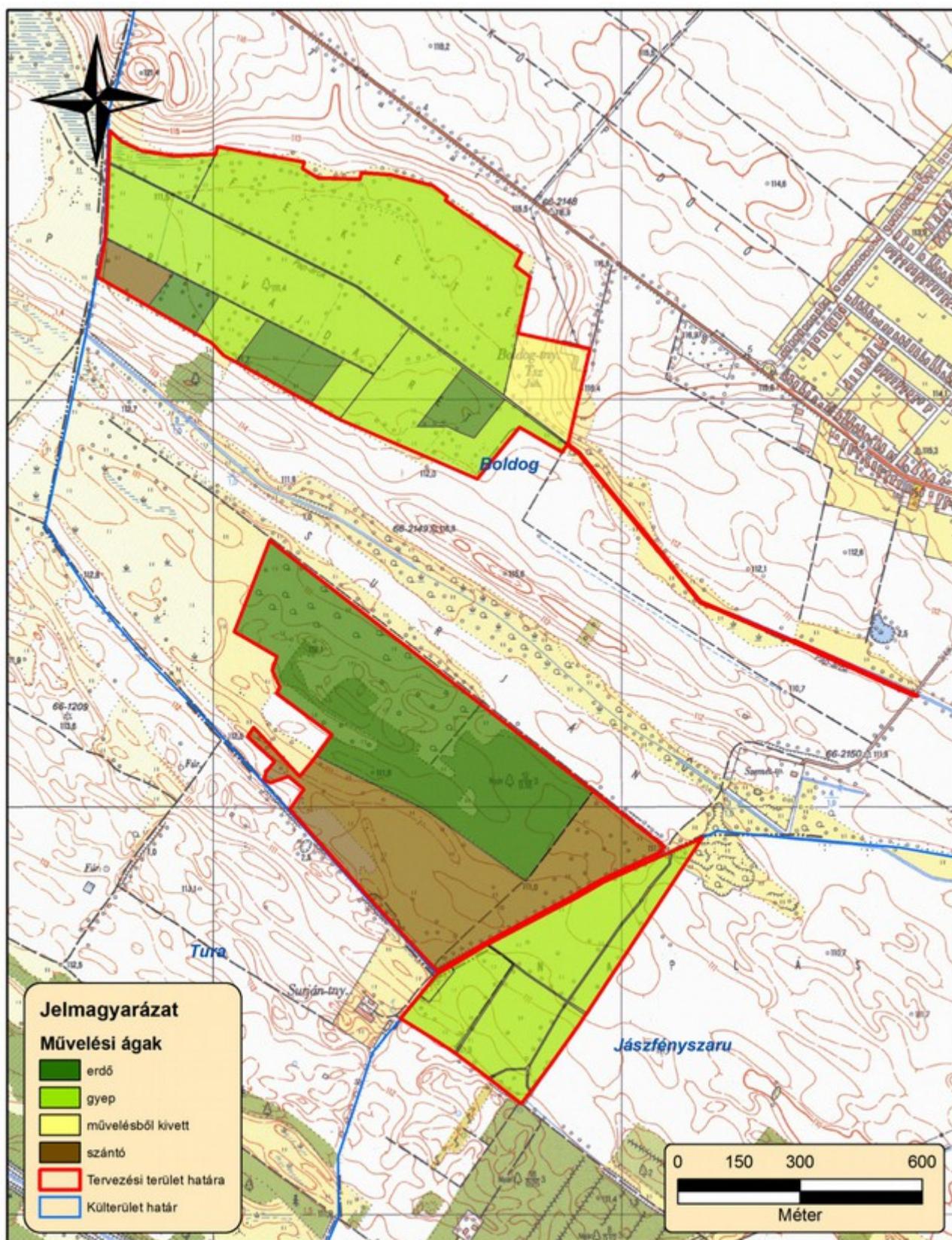
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2014)

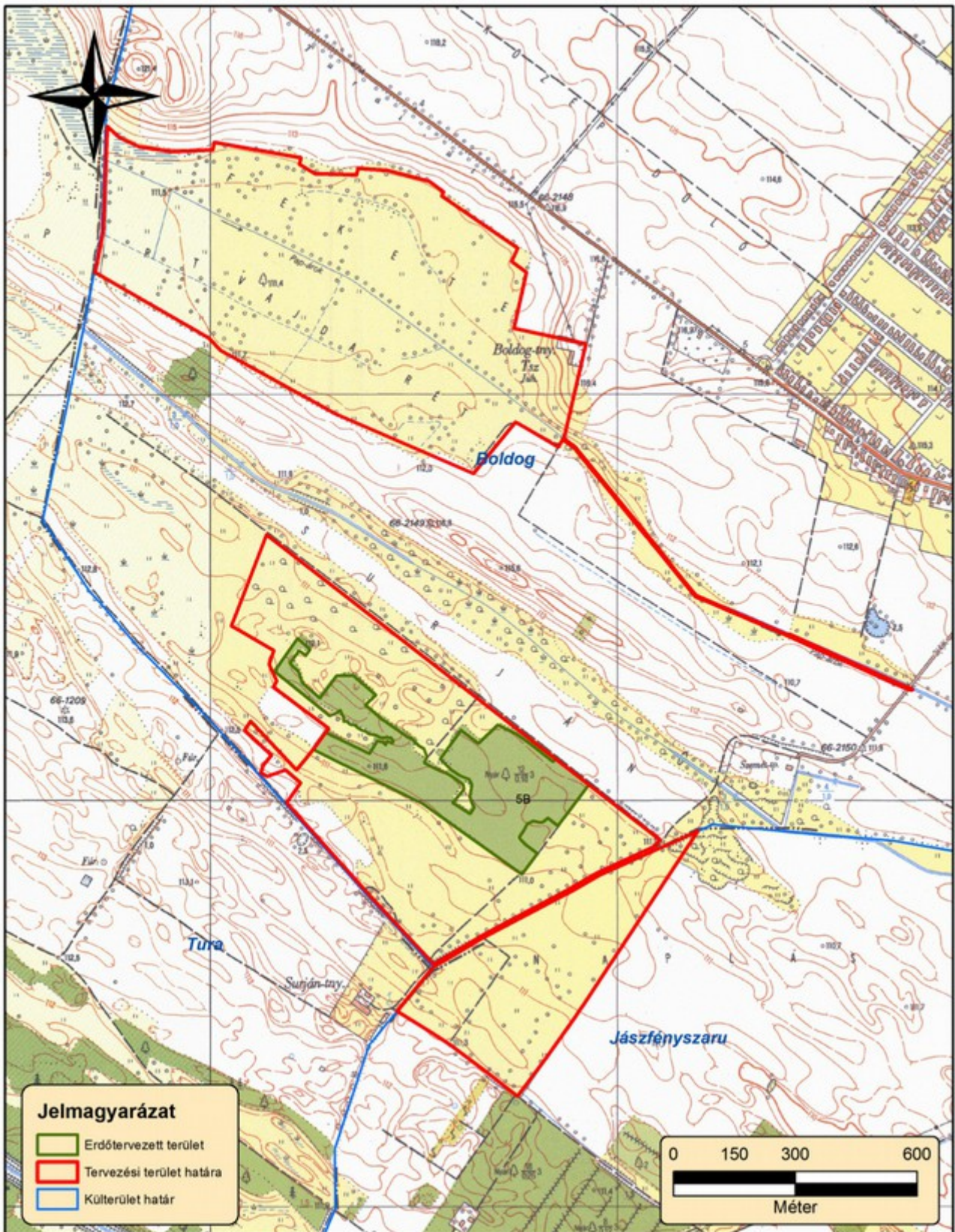
2. ábra: A tervezési terület ingatlannyilvántási térképe (2014)

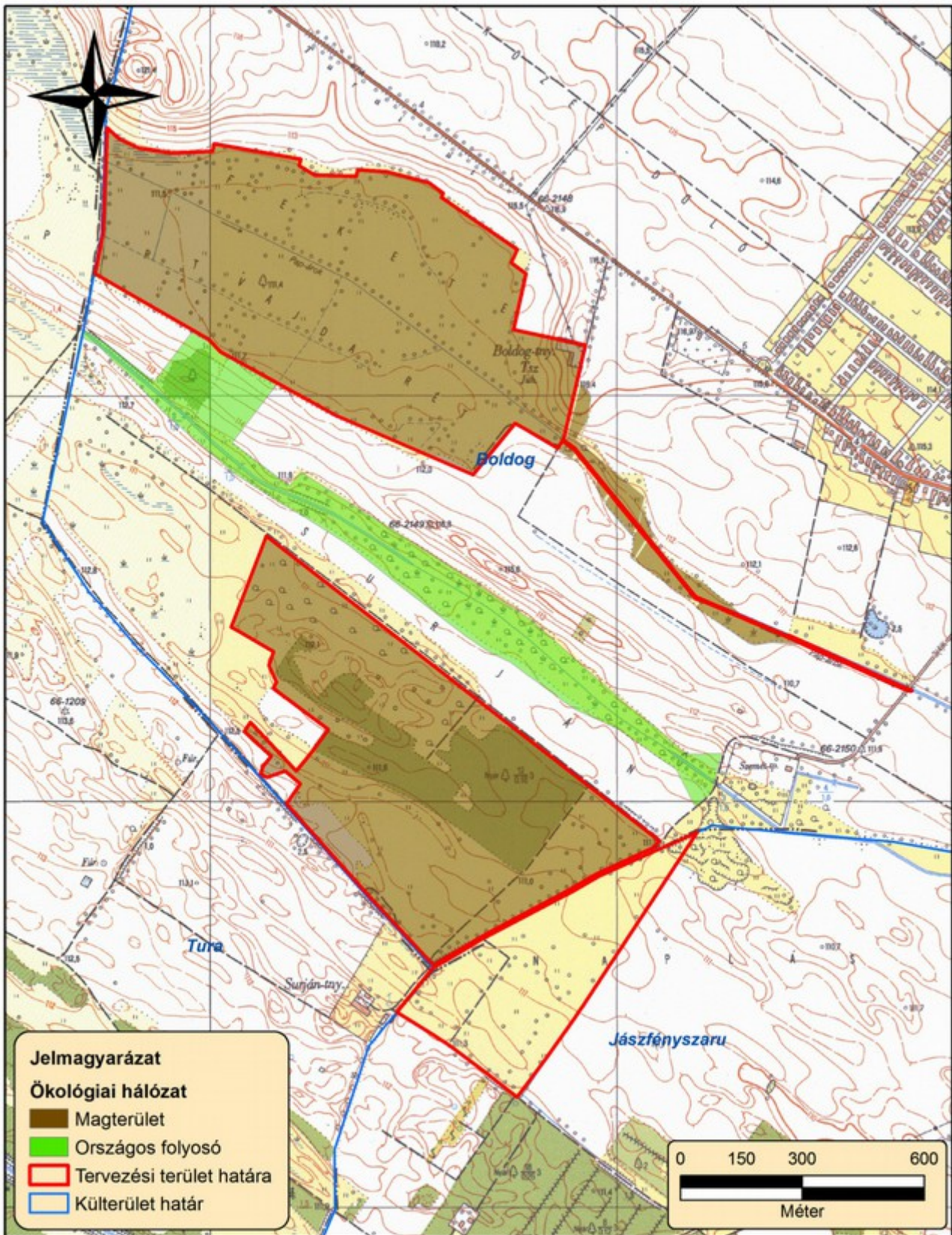
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe (2014)

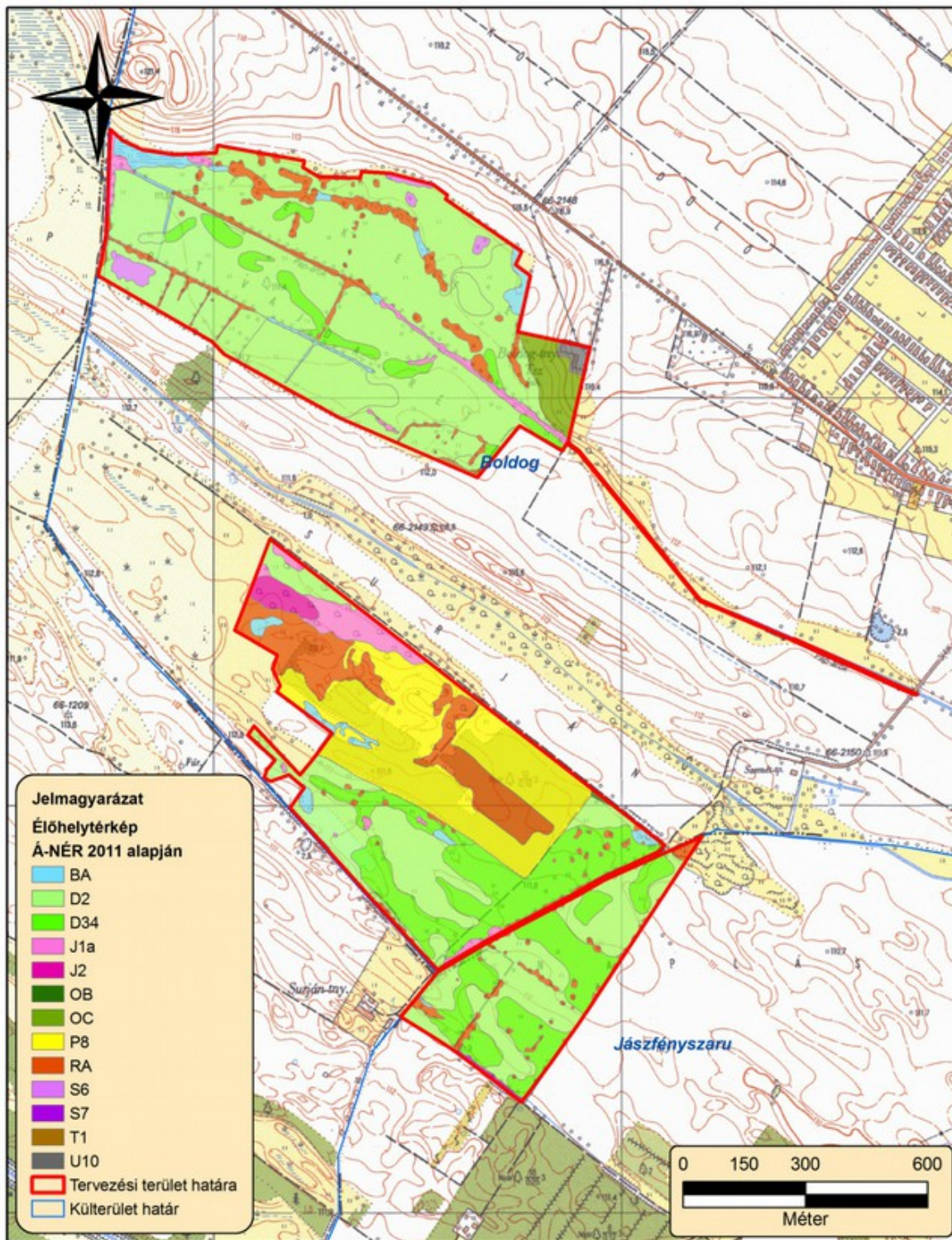
4. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe (2014)

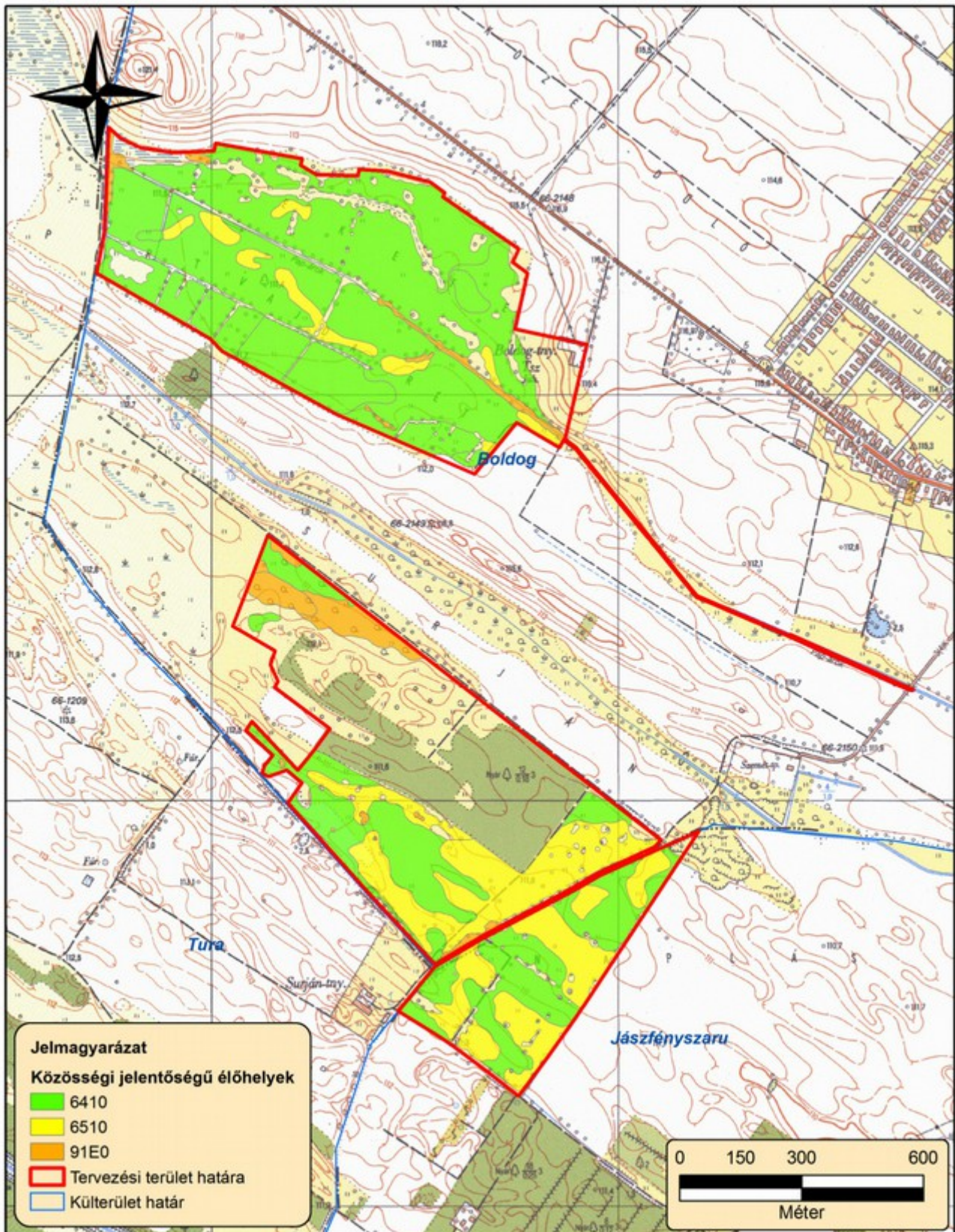
5. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe (2014)

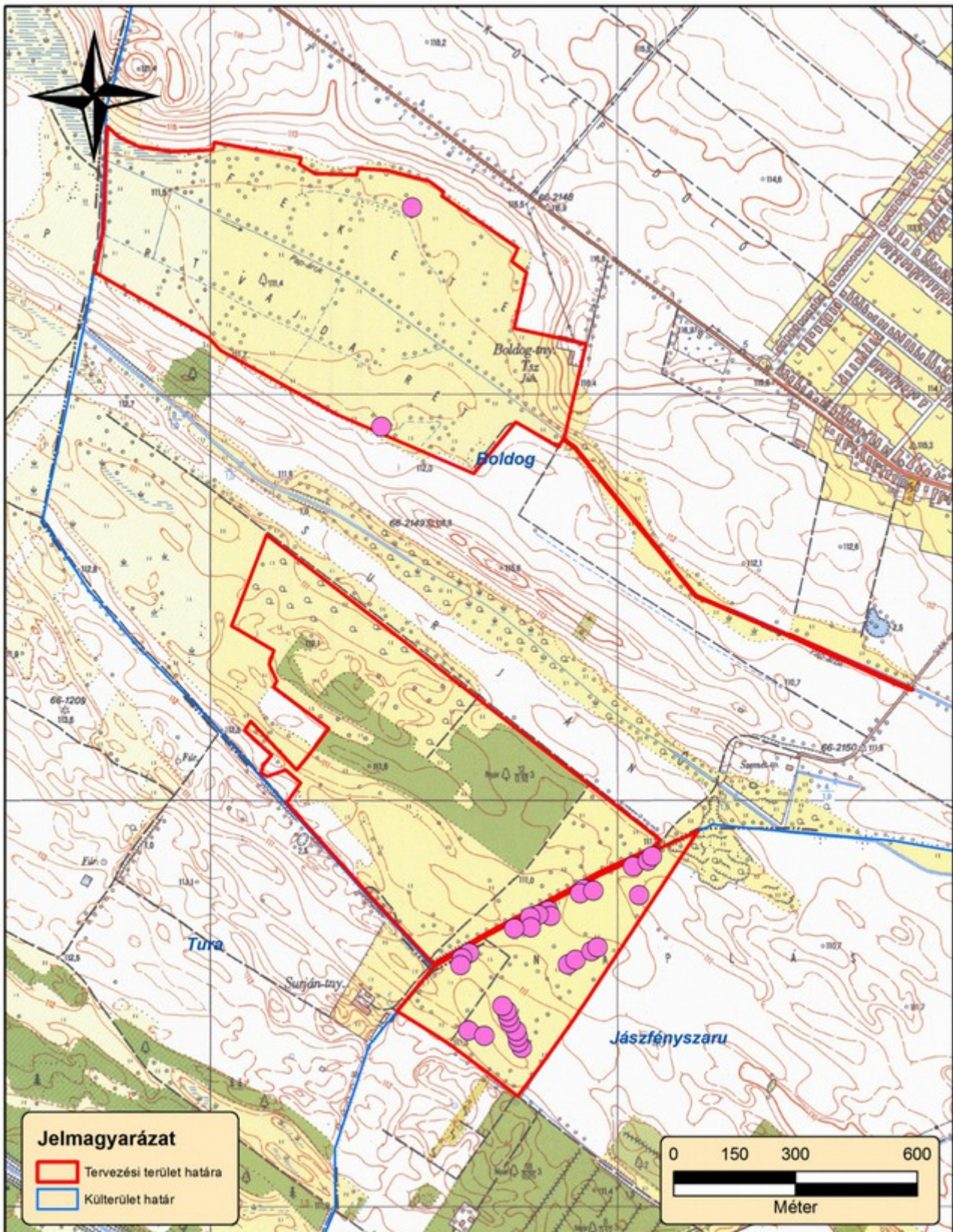
6. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (2014). (BA - Fragmentális mocsári- és/vagy hinárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál; D2 - Kékperjés rétek; D34 - Mocsárrétek; J1a - Fűzlápok; J2 - Láp- és mocsárrétek; OB -Jellegtelen üde gyep; OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyep; P8 - Vágásterületek; RA - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok; S6 - Nem őshonos fajok spontán állományai; S7 - Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok; T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák; U10 -Tanyák, családi gazdaságok).

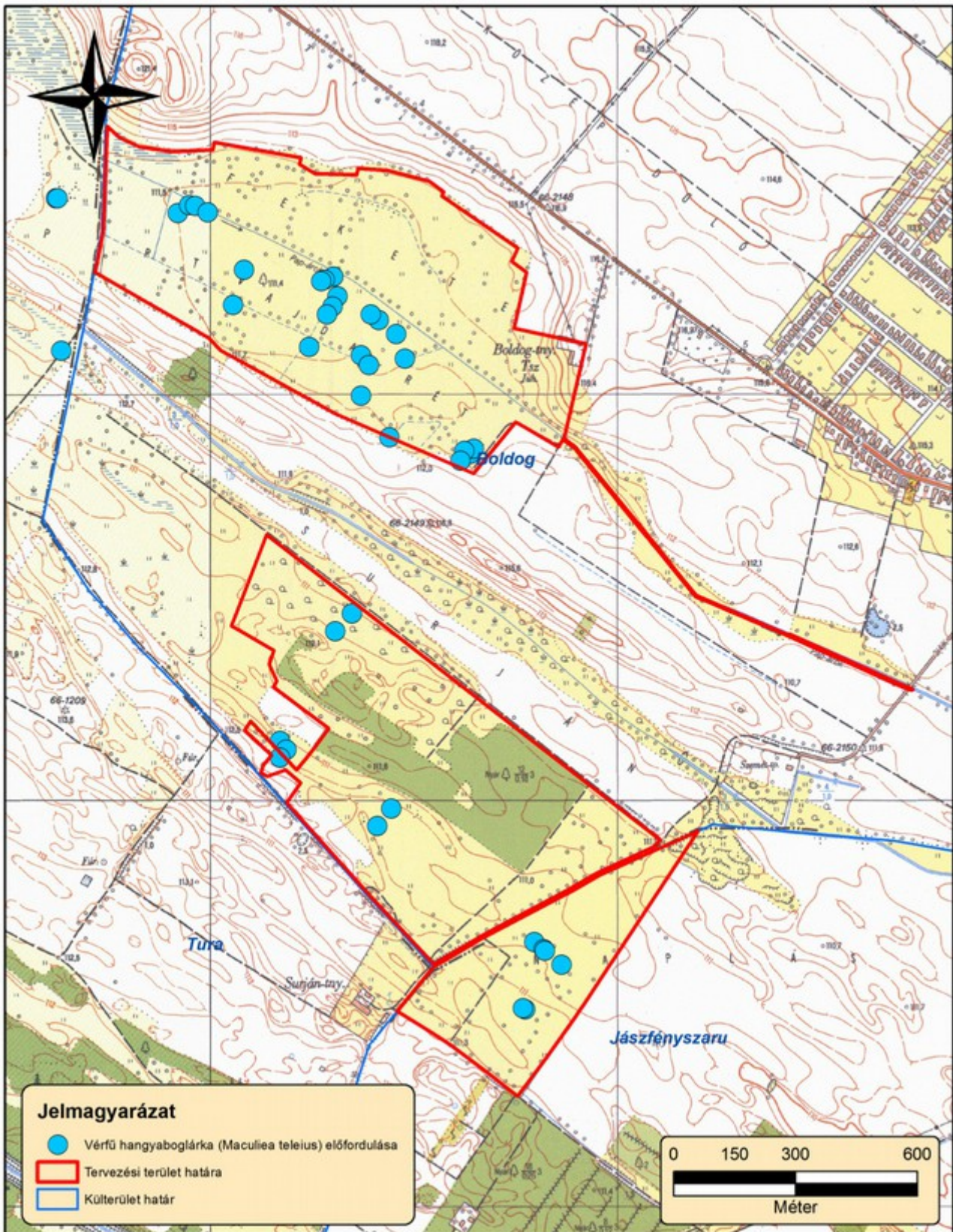
7. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe (2014). (6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*); 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 91E0 - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)).

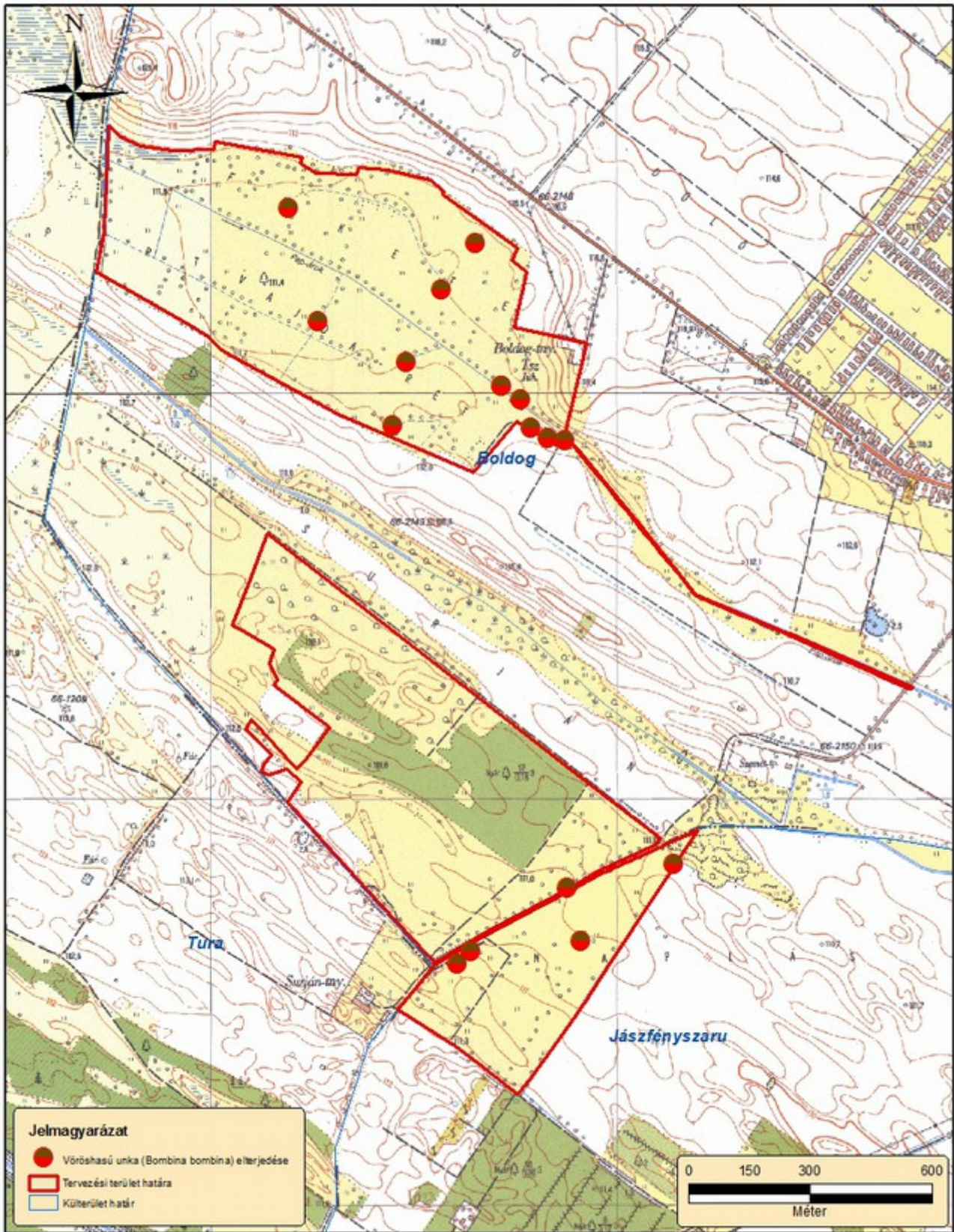
8. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (2014) (kiszéskű aszat)

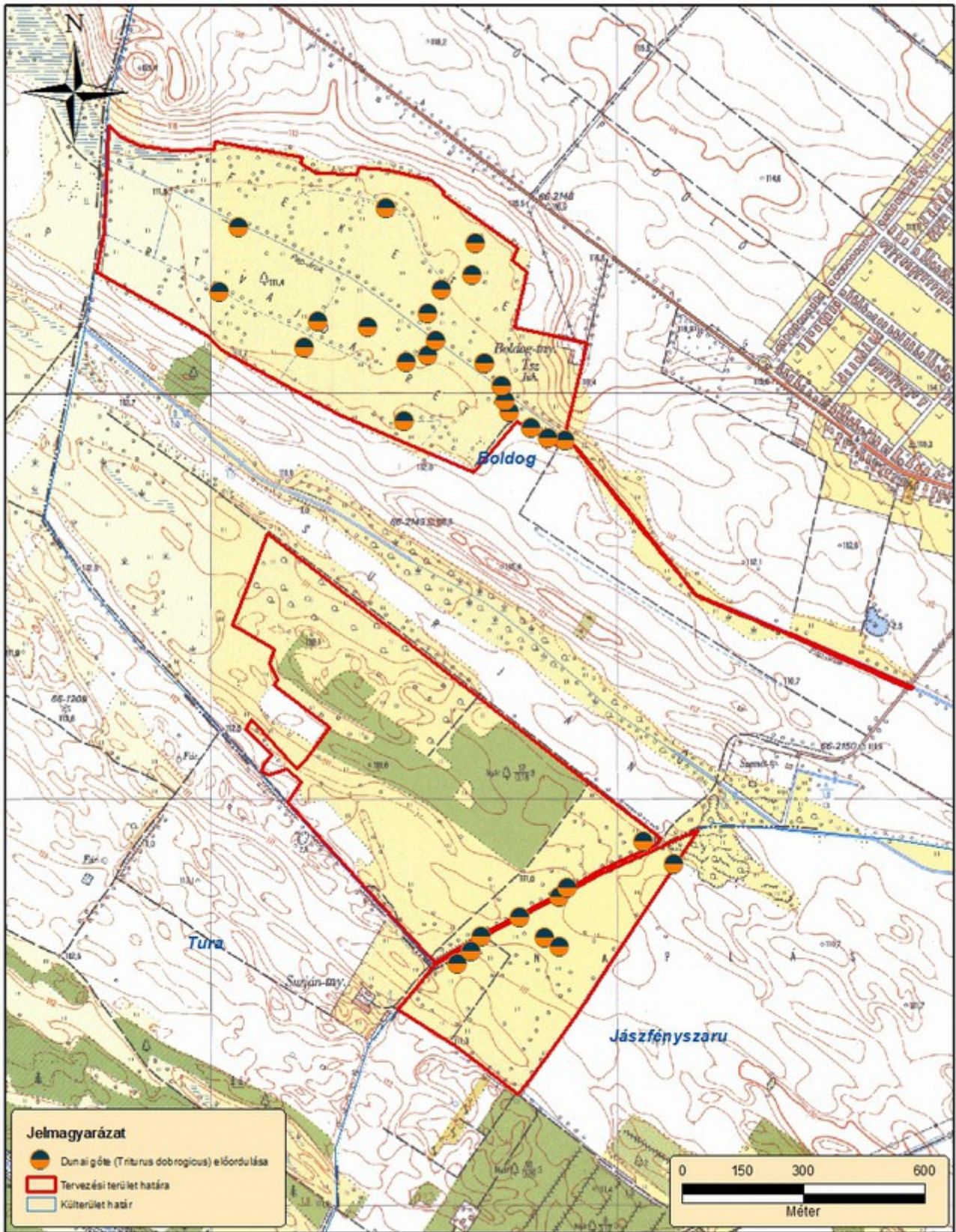
9. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe I. (2014) (vértű-hangyaboglárka)

10. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe II. (2014) (vöröshasú unka)

11. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe III. (2014) (dunai tarajsgóte)

5. Fotódokumentáció

1. kép: Fűzligetekkel felszabdalt üde kaszálórét

2. kép: Kaszátlan sávban tömegesen virágzik a kislejzárú aszat

3. kép: A kaszálókon található árkokra jellemző a magaskórós és fűzekkel erdősülő növényzet